

Vier veehouders vertellen hun ervaringen

Het kalf bij de koe

Vanuit de maatschappij gaan stemmen op om het kalf bij de koe te houden. De dierenbescherming noemt het weghalen van een kalf direct na de geboorte 'een zware inbreuk op het welzijn'. De Partij voor de Dieren pleit voor 'kalf bij de koe'. Burgers vinden het prachtig. Is het ook praktisch inpasbaar? Vier veehouders vertellen hun ervaringen.

De uitzending van Tros Radar 'Over koe en melk', van begin november vorig jaar, schoot veel boeren in het verkeerde keelgat. Het programma presenteerde het weghalen van een pasgeboren kalf bij de koe zoals dat in de gangbare praktijk gebeurt, als iets dramatisch. Het resulteerde in een storm van protest onder veehouders.

Toch kan 'kalf bij de koe' na weidegang wel eens een van de volgende onderwerpen worden op de maatschappelijke agenda, denkt onderzoekster Ingrid van Dixhoorn van Wageningen UR. Zij is initiatiefneemster van

het project Familiekudde, waarbinnen diverse veehouders al ervaringen hebben opgedaan met het houden van kalveren bij de koe. Zo is bijvoorbeeld het laten schieten van de melk in de melkstal bij zogende koeien nog wel eens een probleem. Uitgebreide informatie staat op de website familiekuddes.nl. „Kalf bij de koe is wel een onderwerp dat broeit“, zegt ze. Zo besteedde ook het tv-programma EenVandaag kortgeleden aandacht aan familiekuddes. Ook LTO Nederland voelt de maatschappelijke druk toenemen. „Het is een onderwerp dat regelmatig opduikt in de media. Daarom willen

we er toch wat beter naar kijken“, zegt Toon van Hoof, portefeuillehouder diergezondheid. LTO Nederland heeft daarom een verzoek ingediend bij Hans Hopster, themaleider dierenwelzijn van Wageningen UR, om te onderzoeken wat beter is voor het welzijn: het kalf direct scheiden van de koe, of op een later moment. „Misschien is sneller weghalen wel minder stressvol voor koe en kalf dan het kalf nog enige tijd bij de koe laten“, aldus Van Hoof. „Daarom laten we het onderzoeken, zodat we de juiste antwoorden kunnen geven op vragen vanuit de maatschappij.“

Manfred Holtslag, Hall (GD):

'De kalveren zijn nagenoeg nooit ziek'

Pure-Graze-veehouder Manfred Holtslag is zes jaar geleden overgeschakeld op een voorjaarskalvende veestapel en op het Pure Graze-systeem en toen ook de kalveren bij de koe gaan houden. „Het grote voordeel van kalveren bij de koe laten, is de natuurlijke manier van werken. Het voelt lekker. En we krijgen heel veel positieve reacties van burgers“, zegt hij.

Holtslag liet de vaarskalfjes er voorheen wel drie maanden bij lopen, maar doet dat nu nog maar maximaal zeven à acht weken. „Anders kost het wel heel veel melk. Aan het einde van de rit drinken ze gauw ruim 10 liter per dag. Het kostte me eerst meer dan 1.000 liter per kalf.“ Ook stierkalfjes liet hij in het begin drie weken bij de koe, maar die haalt hij tegenwoordig direct weer weg. Die stiertjes worden nu gevoerd met de overtollige biest.

Voor het opfokken van de vaarskalveren is de methode wel ideaal, vindt hij. „De kalveren zijn nagenoeg nooit ziek, ik doe wel twee jaar met één emmertje elektrolytenmix.“ Bovendien leren de kalveren meteen om te grazen, ideaal in Pure Graze.

Na twee maanden krijgen de vaarskalfjes een ring met prikkels in de neus om ze te spenen. Dan mogen ze nog een week bij de koe lopen, terwijl ze niet kunnen zogen. „Zo hebben ze niet alle stress in een keer.“ Na die week verplaatst hij ze naar een verafgelegen wei, zodat koe en kalf elkaar niet kunnen horen.

Copyright foto

„Dat scheelt een hoop geschreeuw.“ Aandachtspunten noemt Holtslag ook: uiers raken wat onkantig, want kalveren drinken vaak maar aan één speen. En moet je dat lege kwartier in de melkstal dan nog aansluiten, of niet? Ander punt: de melkcontrolegegevens van de koeien kloppen van geen kant meer. En: je moet er wel het stalsysteem voor hebben. „Ik heb een potstal met genoeg ruimte en geen roosters waar kalveren met de pootjes in kunnen schieten. In een gewone ligboxenstal komen kalfjes toch sneller in de

verdrinking.“ Kalveren bij de koe laten, ziet hij daarom nog niet snel gemeengoed worden in de sector. „Ook omdat het wel veel melk kost. Nu geven mijn 90 koeien maar 5.000 liter tegen een heel lage kostprijs, want ik voer geen brok. Dus die liters die de kalveren opdrukken, kosten niet zo veel. Maar met het wegvallen van de quotering gaan die liters wel meer tellen. Kalveren bij de koe houden bevalt me heel goed qua werkplezier en arbeidsgemak. Maar als ik er ooit mee zou stoppen, is het omdat het te veel melk kost.“

Marc Havermans, Moerdijk (NB):

'Het weghalen is voor de koe ongeveer een dag stress'

Marc Havermans (voor een foto zie pagina 9) is een van de weinige gangbare veehouders waar kalveren bij de koe lopen. Hij heeft voor zijn 230 koeien een ruime vrijloopstal, met een afgeschotte hoek voor de droge koeien en gemiddeld 15 verse koeien met hun kalf. „Ik ben er twee jaar geleden toe overgegaan omdat het beter is voor koe en kalf en omdat het heel veel werk scheelt. Met 230 koeien moet je er anders elke nacht wel een keer uit om een kalf binnen een uur biest te geven.“ „Ik werk met kruislingen met Holstein, Montbéliarde en Viking Red, ontzettend eigenwijze dieren en dat gaf vaak een hoop trammelant met biest verstrekken. Nu kalven de koeien vlot zelfstandig af, de kalveren lijden niks, ze staan snel en drinken dan zelf biest. Het spaart me makkelijk de helft aan arbeid uit en koe en kalf zijn gezonder. De kalveren krijgen echt een vliegende start.“ Als nadeel noemt hij echter dat je heel secuur moet opletten of alle kalveren wel genoeg drinken. „Bij 80 procent van de kalveren loopt het probleemloos, maar sommige vaarzen kijken helemaal niet naar het kalf om. Je moet dus wel een paar keer per dag de kalveren controleren en op het oog kunnen zien of ze genoeg drinken.“ Om ze goed in beeld te kunnen houden, is een aantal van 15 tot 20

kalveren daarom het maximum, zegt hij. „En als er een keer een uitbraak is van diarree of zo, heb je ze niet handig bij elkaar staan in een hokje.“

Ook para-tbc is een groot risico: „Je moet je para-status goed in de gaten houden. Als er bij mij ooit para uitbreekt, moet ik er waarschijnlijk mee stoppen.“ Havermans laat de kalveren twee, maximaal drie weken bij de koe lopen. „Daar zit de grens, want daarna gaan ze wel héél veel drinken en gaat het serieus melkoppbrengst kosten. Nu kost het me zo'n 100 kilo melk per koe. En als ze ouder worden, gaan ze ook veel te hard rennen, dan kun je ze haast niet meer vangen.“ Na ruim twee weken gaan ze dus naar een opfokhok met drinkautomaat, waar de reeds flinke kalveren nauwelijks een terugval hebben. Dat weghalen is voor de koe ongeveer een dag stress, maar ongeveer twee dagen later is de melkproductie goed op niveau, zegt hij.

„Voor ons is de balans dus duidelijk positief vanwege arbeidsgemak en diergezondheid. Het past goed in ons systeem, ook omdat we robotmelken: de koeien bepalen dan zelf wanneer ze gemolken willen worden, als het kalf rust. Wij hebben geen kalveren die meehobbelen de melkstal in omdat moeder

moet worden gemolken. En we krijgen hier regelmatig excursies; als je de kalveren bij de koe hebt lopen, vinden ze je de beste boer van de wereld.“ ▶

Copyright foto

Bij biologisch melkveehouder Cor den Hartog in Lunteren (GD) lopen de kalveren al een paar jaar tussen de 60 koeien in een serrestal met diepstrooiselboxen en een geprofileerde dichte vloer. Hij is ermee begonnen toen hij te veel melk had. „Na het afkalven houd ik ze eerst twee dagen in het strohok. Dat is goed voor de binding tussen moeder en kalf, en dan zijn de kalveren vlot genoeg om de mestschuif te ontwijken.“

Daarna gaan moeder en kalf de koppel in, waar de kalveren aan de kopse kant van de boxen een rustig plekje vinden. Hij ervaart dat het sociale gedrag in de koppel verbetert: de overige koeien houden rekening met de kalfjes, er zijn minder rangordegevechten. „Een verse koe met kalf wordt makkelijker geaccepteerd.“ Het kost hem wel energie om goed overzicht op ze te houden in de koppel. Verder verschilt het per kalf of ze heel wild opgroeien, of juist mak. „Sommige lopen je met het boxen strooiën gewoon voor de voeten, maar de wildere kalveren moet je wat vaker in de handen nemen en even vastzetten

in de box.“ Als ze als vaars nog te wild zijn, moet je er snel afscheid van nemen, vindt hij. Den Hartog laat de kalveren vijf weken bij de moeder in de koppel. Daarna gaan de vaarskalveren naar een kalvercrèche: ze kunnen de moeder wel zien door een hek en de moeder kan naar het kalf toe om ze te zogen. Dat geeft een dag of twee wat stress, maar het oogcontact helpt wel, ervaart hij. Zo worden ze geleidelijk gespeend en krijgen ze er kalvervoer bij om de magen te ontwikkelen. Een week of drie later gaan ze het strohok in. „Voordeel van deze manier van opfokken is dat de kalveren groeien als een malloot en dat het veel werk scheelt. Met veertien dagen heb je hele flinke kalveren. Maar sommige koeien vinden het ook geweldig om andere kalfjes te verwennen; overconsumptie van melk is wel een valkuil. Dan raakt de maag van streek en moet je ze even apart zetten op water en elektrolytenmix. Maar gemiddeld genomen zijn de kalveren beresterk, heel fit en vitaal, en bouwen ze veel weerstand op.“ Daar staat tegenover dat dat per kalf zo'n

800 liter melk kost, op een productie van gemiddeld 6.000 liter. Maar hij kan wel flinke Holstein-kalveren afleveren aan de handelaar. „Als je soms ziet wat voor lichte kalveren er op de wagen staan, daar schrik je van. Er zijn heel wat kalveren die tegenwoordig te weinig aandacht krijgen in de opfok. Dat gedoe over te lichte vaarsjes is er niet voor niets. Als veehouder wil je toch een goed kalf afleveren? Ik denk dat kalveren bij de koe ook in de gangbare houderij mogelijk is; het is meer een kwestie van willen.“

Agnes de Boer, Leens (GR):

‘Het gaf alleen maar stress’

Agnes de Boer heeft met haar moeder Anita Jongman een biologisch bedrijf met 55 Holsteins, die zo'n 8.000 kilo melk geven. Uit oogpunt van dierenwelzijn hebben ze van 2011 tot eind 2013 in hun ligboxenstal de kalveren bij de koe gehouden, maar zijn er ook weer mee gestopt. „Als kalf hadden ze een heel mooi leven, maar zodra die dieren aan de melk kwamen, waren ze heel wild en bang“, vertelt Agnes de Boer.

„Boxen krabben, insemineren, zodra er een mens in de buurt kwam, waren ze heel bang.“ Om dat te ondervangen, zou je ze als kalf eigenlijk twee keer daags even vast moeten zetten, denkt ze. „En het kostte echt héél veel melk, bij ons dronken de kalveren wel 30 liter per dag, zodra ze een week of drie oud waren.“ Koeien die normaal 40 liter gaven, gaven er dan nog slechts 10, aldus De Boer. Bovendien gingen de koeien

zich volledig focussen op het kalf en liepen er de hele tijd achteraan, waardoor ze zelf te weinig voer opnamen. Hoewel het wel arbeidsgemak opleverde in de opfok, kostte het ophalen van de koeien uit de wei soms wel anderhalf uur. „Kalfjes onder de draad door, koeien die niet mee wilden, het gaf alleen maar stress.“

De kalveren bleven tien weken bij de koe lopen. Ze werden wel dikker en groter, maar gingen geen brok of hooi eten. Daardoor kregen ze eigenlijk te weinig eiwit binnen, waardoor ze zich minder goed ontwikkelden. Twee kalveren hebben zichzelf letterlijk doodgedronken, vertelt ze. Ook waren er twee kalveren die in de wei zó hard renden dat ze over de kop sloegen en hun nek braken, en er is ook wel eens een kalf doodgelegd door een koe. Verder gaf het spenen op tien weken veel meer stress

dan wanneer de kalveren meteen werden weggehaald. „Dat was echt een ramp, de koeien stonden wel twee dagen over hun toeren te brullen.“

Kortom: na drie jaar hielden de Groninger melkveehoudsters het voor gezien. Nu is er veel meer rust terug in de kudde en minder uitval onder de kalveren. „Spenen op tien weken is echt heel nadelig voor het welzijn“, vindt Agnes. „Als je het kalf direct weghaalt, is er maar een paar minuten stress.“ ■